

Valnatten den 13 september såg ut som en rysare, och den var det. Mandat bytte sida i dygn efter att vallokalerna stängt. Prognoserna gick från 175–174 till 176–173 och tillbaka igen. När kommunernas uppsamlingsräkning var klar på torsdagen stod oppositionen som segrare med tre mandats marginal. Ulf Kristersson lämnade in avskedsansökan samma dag.

Ändå är regeringsfrågan öppen. Valet pekade ut ett parlament. Det pekade inte ut en regering. Det som nu följer är en förhandling om vem som först tvingas svika det man sagt till väljarna.

Resultatet

Alla 6 626 valdistrikt är räknade i den preliminära uppsamlingsräkningen. Oppositionen — V, S, MP och C — får 176 mandat. Tidöpartierna — M, KD, L och SD — får 173. Mellan blocken skiljer 50 359 röster.

Mandaten: S 99, M 70, SD 62, V 30, C 25, KD 22, MP 22, L 19.

S förblir största parti men landar på 28,0 procent, en nedgång med 2,3 enheter och åtta mandat. Det är i paritet med 2018 och därmed partiets sämsta resultat i modern tid. SD backar för första gången sedan partiet kom in i riksdagen: 17,5 procent och minus elva mandat. M tar 19,8 procent och går om SD som näst största parti. V är valets tydligaste vinnare med 8,4 procent och plus sex mandat. C, KD, MP och L tar alla små kliv uppåt och klarar spärren med god marginal.

Valdeltagandet blir 84,8 procent, en uppgång med 0,6 enheter mot 2022.

Länsstyrelsernas slutliga räkning pågår. Ett enskilt mandat kan i teorin fortfarande flytta sig. Att blockförhållandet 176–173 skulle vändas bedöms som uteslutet.

Reglerna som gäller

Sverige har negativ parlamentarism. En statsministerkandidat behöver inte 175 ja-röster. Det räcker att färre än 175 röstar nej.

Riksdagen samlas den 28 september och väljer talman. Därefter sonderar Andreas Norlén partierna och lägger fram ett förslag till statsminister. Faller förslaget fyra gånger ska extra val hållas inom tre månader.

Tills en ny regering tillträder sitter Kristerssons ministrar kvar som övergångsregering. Landet står inte utan styre, men handlingsutrymmet är begränsat. Budgetpropositionen ska läggas under hösten. Drar förhandlingarna ut gäller i praktiken samma återhållsamma övergångsbudget som 2018–19.

Talmannen har redan inlett arbetet. Partiledarna kallas till enskilda samtal i dag, den 18 september.

Vågmästarmatematiken

C:s 25 mandat är inte en klassisk tunga på vågen. Partiets nedlagda röst är både nödvändig och tillräcklig åt båda håll.

Om C lägger ner: Mot en Tidöregering: $S+V+MP = 151$ nej $\rightarrow$ går igenom
Mot en S-ledd regering: Tidö = 173 nej $\rightarrow$ går igenom

Om C röstar nej: Mot en S-ledd regering: $173+25 = 198$ nej $\rightarrow$ faller
Mot en Tidöregering: $151+25 = 176$ nej $\rightarrow$ faller

Ingen regering kan tillträda utan att C antingen släpper fram den eller sätter sig i den. Därför söker båda sidor nu samtal med Elisabeth Thand Ringqvist.

Låsningarna

Utfästelserna är inte lika hårda. De är dock tillräckligt hårda för att blockera de enklaste lösningarna.

C har den skarpaste linjen. Partiet säger nej till V-ministrar och nej till en regering som är beroende av SD. Thand Ringqvist har dessutom förklarat Kristersson diskvalificerad som statsministerkandidat. Efter valet har hon sagt att Tidöpartierna tappat sitt mandat att regera och att en ny regering ska vara förankrad i mitten. C sätter sig inte vid förhandlingsbordet så länge V kräver regeringsmedverkan.

V har ett kongressbeslut i ryggen: om partiets röster behövs ska V sitta i regeringen. Det är den mest formellt bundna positionen i fältet, och den krockar rakt mot C.

L har sagt nej till Magdalena Andersson som statsminister och accepterade i våras SD som regeringsparti. Ett ja till Andersson vore ett brott mot valrörelsens tydligaste besked.

MP har avvisat mittenalternativet just för att KD ingår. Partiet har däremot fungerande relationer både till S och till C och beskrivs nu som den som kan hålla samtalen vid liv.

M och SD gick till val på en gemensam majoritetsregering. Majoriteten uteblev. Löftet är därmed politiskt mjukare än före valdagen, men SD har just förlorat elva mandat efter att ha lovats ministerposter. Att gå tillbaka till stödparti är ett bakslag partiet måste kunna förklara.

Andersson talar om en ny era av samarbete. Kristersson skrev i avskedsbrevet att partiernas lösningar före valet kan blockera alla tänkbara konstellationer.

Scenarierna

S-ledd minoritet, C lägger ner, V utanför. Mandat i regeringen: S ensamt (99) eller S+MP (121). Underlag i omröstningen: 151, plus C:s 25 nedlagda. Det är den konventionella lösningen, nära uppgörelsen 2021. Det som krävs är att V släpper ministerkravet mot sakpolitiska eftergifter som går att visa upp för de egna. Det som hindrar är kongressbeslutet. V måste ge sig först. Detta är huvudspåret i den första förhandlingsrundan.

Tidöregering som C släpper fram. Mandat i regeringen: M+KD+L (111), med eller utan SD-ministrar. C stannar utanför och lägger ner. Kräver mindre av C än ett regeringssamarbete — bara passivitet — men är dyrare i väljarled. C gick till val på motsatsen. Realistiskt bara om vänstersidan först misslyckas synligt. Thand Ringqvist har själv antytt att det då vore rimligt att pröva stödet för en blågul regering. C måste ge sig, och vänstersidan måste först ha brustit i öppen dager.

M+L+KD+C i regering, SD som passivt stöd. 136 i regeringen, 62 bakom. Aritmetiskt det starkaste underlaget. Det kräver två eftergifter samtidigt: att SD accepterar att bli stödparti igen efter en valförlust, och att C accepterar den SD-beroende konstruktion partiet sagt nej till. Regeringen har inte egen majoritet utan SD (136 < 175). Dessutom står Kristersson-hindret kvar. Möjligt främst om M byter statsministerkandidat och C kan peka på ett avtal som ersätter Tidö. M måste röra sig först, därefter C och SD.

Mittenregering S+C+KD, eventuellt med MP. 146 utan MP, 168 med. C:s uttalade förstahandsval. Det kräver att KD lämnar Tidösamarbetet och att MP sväljer KD. Dessutom behövs V:s passivitet. Inget av det syns i dag. KD måste ge sig först, och det finns inga tecken på att partiet är berett.

Blocköverskridande S+M. 169 mandat. Skulle lösa både V-problemet och SD-problemet i ett slag och ge bredd i försvars- och säkerhetsfrågor. Andersson har talat om ny samarbetsanda. Motståndet sitter i organisationerna. M har just vunnit mandat på att vara SD:s huvudpartner. Ett S+M-styre skulle läsas som kapitulation i båda lägren. Båda partierna måste ge sig samtidigt. Därför osannolikt.

Utdragen övergångsregering. Inget nytt underlag, bara tid. Fungerar som styre men inte som politik. Trycket stiger när budgeten ska läggas. Detta är inte ett mål utan det som uppstår när de andra spåren kör fast.

Extra val. Fyra fallna statsministerförslag, val inom tre månader. Straffet skulle drabba dem som uppfattas ha låst fast processen. Just därför är hotet mer avskräckande än troligt.

Tidslinjen

18 september: talmannen sonderar partiledarna. Kommande dagar: länsstyrelsernas sluträkning. Formellt resultat väntas under nästa vecka. 28 september: riksdagen samlas, val av talman. Därefter: första statsministeromröstningen, sannolikt i början av oktober. Hösten: budgetproposition. Ju längre tomrummet varar, desto mer styr övergångsbudgeten.

VägskaLEN

Fyra signaler avgör spåret.

Den första kommer i dag: hur Thand Ringqvist och Nooshi Dadgostar beskriver sina röda linjer efter samtalen med talmannen. Om V upprepar ministerkravet och C upprepar sitt nej står första rundan still.

Den andra är om Andersson får C och MP i samma rum utan att V spränger mötet. S har redan skickat inbjudan. V vill att utgångspunkten ska vara en fyrpartiregering. C tänker inte förhandla på den premissen.

Den tredje är om M öppnar för att offra antingen SD-samarbetet eller Kristersson personligen. Utan en av de två rör sig inte C mot höger.

Den fjärde är tiden. En första misslyckad statsministeromröstning ändrar inte matematiken. En andra gör det. Då stiger priset för den som fortfarande vägrar.

Det som ligger under

Det taktiska spelet döljer ett strukturellt problem. Sverige har åtta partier i riksdagen och tre veton som inte går att förena: C:s veto mot V i regeringen, C:s veto mot beroende av SD, och V:s veto mot att släppa fram en regering partiet själv inte sitter i. Lägg därtill L:s nej till Andersson.

I ett sådant system avgör ett jämnt val inte makten. Det avgör bara vem som först måste bryta sitt löfte. Den 13 september röstade Sverige fram den förhandlingen. Den börjar nu.

/Staffan Scherloff